Особливості спілкування сучасної англомовної сім'ї

На сучасному етапі увагу вчених все більше привертає усно-розмовне мовлення представників англомовної сім'ї, оскільки саме спонтанні види дискурсу являють собою найбільш сприятливий матеріал для виявлення інтерактивної природи та закономірностей мовленнєвої діяльності.

Узагальнюючи різні погляди вчених, існує три теми контекстів:

- мікроконтекст (вузькопрагматичний комунікативний контекст);
- макроконтекст (соціокультурний контекст);
- метаконтекст (когнітивний контекст).

Сім'я – соціокультурне середовище макроконтексту, до якого завдяки саморегуляції пристосовуються структура, ознаки та види діалогу.

Відмінною характеристикою сімейного діалогу вважається наявність великої кількості реплік, які часто не пов'язані відношенням «стимул-реакція». Діалог слід розглядати тут як складну комунікативну дію, яка містить «мінімальні діалогічні одиниці». Кількість мінімальних діалогічних одиниць – різних ґатунків, причому найбільші за кількістю реплік нараховують 43-46 реплік, та 6-8 в сімейному діалозі є невизначеною, він може містити від однієї до декількох діалогічних одиниць.

Кожна наступна мінімальна діалогічна одиниця залежить від попередньої темою (привітання/причина переїзду, плавання, квартира, дитина, вільний час тощо), а також володіє власними мовленнєвими актами. Абсолютно незалежні акти виражені наступними мовленнєвими актами: мовленнєвим актом (чи соціальною формулою) привітання *"Hi, Sam",* питанням *"Did you go swimming?",* репрезентативом *"I took this wall out here",* питанням *"You expect me to have babies right away?",* опосередкованим констативом (виражають звинувачення) *"Well, you went swimming"*, опосередкованим констативом (виражає питання) *"The extra room would be your office and you want…".* Серед вищезазначених актів до керуючих мовленнєвих актів *(master speech acts)* відносяться привітання, питання, а також опосередковані мовленнєві акти констативи звинувачення та вимоги відповіді. Звичайне розповідне речення (репрезантатив) містить слабий і

неоднозначний мовленнєвий стимул. Спектр відповідей може бути дуже широким. Вибір найбільш адекватної реакції залежить від типу мовлення. Діалог є найбільш сприятливим підґрунтям для твердження та заперечення, в якому вони розділяються між різними мовцями [3, с.33].

Природа спонтанного діалогу у сімейному спілкуванні викликає деяку неоднозначність: по-перше, діалог являє собою процес, топіки якого не є заздалегідь фіксованими, статистичними, а по-друге, учасники відмовляються серед інших від конверсаційної максими манери мовлення Грайса, а саме ясності, однозначності та послідовності мовленнєвої діяльності.

Незважаючи на спонтанний характер сімейного діалогу, він все ж є цілеспрямованою діяльністю, яка включає як мінімум дві взаємопов'язані частини – мовленнєвий акт і його перлокутивний ефект. Мовець повністю покладається на свою оцінку при виборі прагматичних засобів для здійснення поставленої ним мети. Її успішність і когерентність діалогу залежать від того, наскільки чітко поставлена ціль, від можливості її виконання, правильності вибраної діалогічної тактики, можливих наслідків для адресата, його доброї волі.

На підставі аналізу прикладів сімейного діалогічного мовлення, окреслюється тенденція використання імпліцитного, не вираженого мовними елементами, зв'язку між пропозиціями, мовленнєвими актами чи макроструктурами діалогу. На семантичному рівні зафіксовано використання тільки трьох дискурсивних маркерів, а саме копулативного *"and",* диз'юктивного *"or"* та адверзативного *"but"* сполучників. Хоча продуцент часом вдається до поєднання пропозицій зв'язкою *"and"* та *"but",* все ж частіше перевага надається безполучниковому перерахуванню.

Формальні маркери відношення причини та наслідку – сполучники *"because", "so"* та прислівник *"since"* – є нехарактерними для цього рівня, але, не дивлячись на їх пропущення, каузативний зв'язок все ж відчувається навіть тоді, коли адресат знаходиться під впливом емоційного збудження*:*

husband:.. *I don't deserve you. {since} I'm a pathetic excuse for a husband* [9, с.25].

На прагматичному рівні зв'язність реплік забезпечується або прагматичними маркерами або ж узгодженістю ілокутивної сили висловлювань. Найбільш вживані наступні «прагмасигнали»: прислівники *(well, then),* сполучники *(and, but, because, so),* дієслова *(look, listen),* звертання, повторення, слово *okay,* вигук *"oh",* «речення пропоземного типу» *(I know, you know).*

При сімейному спілкуванні вербальні прагмасигнали топікального рівня успішно замінюються тотожністю апперцепційних мас учасників мовлення, оскільки вони є духовно близькими людьми, які розуміють один одного «з півслова» і завжди знають «у чому річ» [4, с.73].

Тотожність стійких елементів апперцепційної маси дозволяє адресанту та адресату економити засобами словесного вираження, дає можливість для здійснення розуміння через здогади та натяки. Інформативна повнота повідомлення може бути забезпечена інтонацією, мімікою та жестами.

Діалог у сімейному дискурсі відрізняється певними характерними для нього ознаками, а саме невизначеною кількістю мінімальних діалогічних одиниць, складною тематичною мережею, обмеженістю експліцитного зв'язку між пропозиціями та мовними актами. Когерентність на топікальному рівні зазвичай забезпечується апперцепційними масами мовців [4, с.92].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігарі А. А. Емотивна аргументація у дискурсі сімейного спілкування // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. – К.: Логос, 2000. – С. 30-39.
2. Бігарі А. А. Ознаки діалогічного мовлення у сімейному дискурсі // Українське мовознавство: Міжвідомчий науковий збірник. – К.: Київський університет, 2003. - Випуск 25. – С. 89-93.
3. Галапчук-Тарнавська О. Вікова диференціація стратегій і тактик сімейного дискурсу (на матеріалі сучасної англійської мови) / О. Галапчук-Тарнавська // Актуальні питання іноземної філології. - 2014. - № 1. - С. 50-55.
4. Семенюк А. А. Тендерні та вікові особливості кооперативної мовленнєвої поведінки в сімейному дискурсі (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / А. А. Семенюк. - Донецьк, 2007. - 27 с.
5. Солощук Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англомовному дискурсі / Л. В. Солощук. - Х. : Константа, 2006. - 300 с.
6. Солощук Л. В. Невербальні аспекти матримоніального діалогічного дискурсу / Л. В. Солощук // Вісн. Сум. держ. ун-ту. (Серія “Філол. науки”). - 2008. - № 1. - С. 96-104.
7. Фролова І. Є. Конфронтація як різновид міжособистісної взаємодії / І. Є. Фролова // Вісн. Харк. держ. ун-ту. - 2010. - № 928. - С. 68-74.
8. Tague I. H. Love, Honor, and Obedience: Fashionable Women and the Discourse of Marriage in the Early Eighteenth Century / I. H. Tague // The Journal of British Studies. - 2001. - Vol. 40. - No. 1. - P. 76-106.